

УДК 004.415.26:658.512.2

Повшик С.Я., аспірант ДВНЗ
Харківська державна академія
дизайну і мистецтв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПЕРЕТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ МОВИ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

Анотація: В статті проаналізовано особливості проектних технологій та графічних засобів моделювання в сучасному дизайн-проектванні. Розглянуто завдання, які вирішують на різних етапах проектування художники-модельєри та інженери-конструктори, що обґрунтовує необхідність застосування відмінних графічних прийомів і засобів згідно з етапами дизайн-процесу. Означено основні функції проектно-графічної мови як елементу професійної комунікації. Встановлено проблему, яка полягає у виявленні закономірних зв'язків перетворень художньо-графічної мови в процесі проектування одягу, структуруванні процесу проектування як системи проектно-графічних складових з урахуванням виражальних, технічних, інструментальних характеристик. Наведено аргументи щодо важливості вирішення окресленої проблеми в освітніх процесах.

Ключові слова: проектування, процес проектування одягу, проектна графіка, проектно-графічні складові.

Постановка проблеми. В сучасних умовах дизайн – це міждисциплінарна діяльність, яка забезпечує синтез наукових знань, технічної творчості й художньо-образного мислення. Результатом дизайн-діяльності, зокрема процесу проектування одягу, є художньо-конструкторська пропозиція, яка висвітлює усі його етапи та реалізовується шляхом використання цілого спектру проектно-графічних засобів як специфічної художньо-графічної мови.

Однією з властивостей процесу проектування одягу є розподіл функцій між художником та конструктором: традиційний в минулому, зараз він демонструє свою неспроможність. Зміна умов функціонування вітчизняної легкої промисловості, відповідно, позначилась на змісті сучасної професійної підготовки дизайнерів. Таким чином, означена проблема постає комплексною та набуває актуальності як у контексті вдосконалення процесу проектування одягу, так і в необхідності вдосконалення методик викладання освітніх програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теорії та практики проектування одягу присвячено чимало наукових робіт відомих фахівців. Вони

стосуються різних аспектів художнього проектування костюма як процесу, що складається з взаємопов'язаних етапів, на кожному з яких застосовуються відмінні проектно-графічні засоби, тобто відбувається своєрідне перетворення художньо-графічної мови. Серед найбільш вагомих праць слід відзначити роботи Т. Бердник [1], М. Кісіль [2], Т. Козлової [3], Г. Петушкової [4], а також окремі публікації В. Гурдіної [5], О. Лагоди [6], Н. Чупріної [7]. Науковці досліджують або кожен з етапів окремо, або у комплексі, але не акцентують увагу на специфіці вищезгаданих перетворень. Проте, проблема, пов'язана з відмінними завданнями, які вирішують в процесі проектування костюма художники-модельєри та інженери-конструктори, в наслідок чого не існує єдиного погляду на послідовність та ступінь розробки окремих етапів проектування, ними згадується.

Суб'єктивний фактор, пов'язаний зі складністю усвідомлення конструктором запропонованих художником ідей і навпаки, як вказує зокрема Н. Чупріна, з одного боку, обумовлює необхідність для майбутнього дизайнера отримати художню освіту, опанувавши відповідні знання й навички, а з іншого боку – засвоїти такі навчальні дисципліни, як, наприклад, технологія швейного виробництва, конструювання й моделювання, матеріалознавство, які забезпечують необхідний рівень інженерно-технічної підготовки [7]. Оскільки проектна графіка є одним із засобів реалізації завдань, які стоять перед дизайнером на етапі графічного втілення дизайн-пропозиції, ці відмінності торкаються її безпосередньо, впливаючи на зміст і форму проектно-графічних складових та формують нові вимоги до викладання дисциплін професійного циклу. Тому, комплексний підхід до визначення етапів проектного процесу та його проектно-графічних складових в умовах, що склались в індустрії моди загалом і в дизайні одягу зокрема, на часі. Науковцями досі не було приділено належної уваги послідовному зв'язку взаємозалежних і підпорядкованих етапів роботи дизайнера з властивими їм проектними технологіями та графічними складовими.

Мета дослідження полягає в необхідності обґрунтувати особливості етапів проектування одягу з відповідними їм проектно-графічними складовими; окреслити їх художньо-образні й технічні характеристики, відмінні завдання проектної графіки у реалізації конкретних етапних завдань; а також їх значення в процесі професійної підготовки дизайнера одягу.

Основні результати дослідження. Дизайнерська діяльність охоплює різні

види проектних завдань і ситуацій, але предмет, об'єкт та послідовність етапів проектування від цього принципово не змінюються. Проте, в залежності від їх характеру, завдання та вимог замовника, можуть змінюватися проектні акценти, тобто перевага може віддаватися функціональному, естетичному, екологічному або іншому чиннику. Першочерговим є виявлення особливостей процесу проектування, які пов'язані з формою виробництва (масове, індивідуальне, адресне, тощо), та продуктом проектування (перспективна, авторська колекція, асортиментна серія, тощо), а також його етапів.

Усі досліджені раніше методи та етапи проектування визначають та регламентують переважно технічний, інженерно-конструктивний аспект цього процесу, ніяким чином не враховуючи його художньо-творчу основу, що є суттєвим недоліком у досягненні естетичної якості одягу масового виробництва. Аналізуючи процес проектування моделей масового виробництва, помічено, що характерним є розподіл проектування на дві самостійні стадії – моделювання та конструювання. Першу стадію робіт – *моделювання* – виконує, як правило, художник-модельєр. На цій стадії розробляють конструкцію виробу, його проект. Освоєння нової моделі в процесі реалізації проекту зводиться до розробки нового фасону. Кожну нову модель художник створює без можливого повного зв'язку з іншими створюваними моделями цього ж виду одягу, що ускладнює успішне вирішення питань з типізацією, стандартизацією та уніфікацією конструктивних елементів одягу, на які орієнтована праця конструктора.

Проектування на сучасному етапі – це цілий комплекс робіт зі створення нового зразка виробу, який умовно підрозділяється на три етапи: зародження ідеї, розробка проекту, виготовлення моделі виробу, що, умовно, ілюструють рис. 1-4. Специфікою проектної діяльності при розробці нових моделей швейного виробництва є те, що створюється не лише предмет утилітарного призначення з конкретними техніко-економічними показниками, а й художній витвір. Тому актуальним стає поняття художньої комунікації, а саме інтелектуально-творчого взаємозв'язку [8]. Відповідно, виникає потреба в діалозі між фахівцями однієї галузі та зі споживачами, здійснити який без застосування комунікативних можливостей проектно-графічних засобів, неможливо. Розвиток науково-технічного прогресу, широке використання систем автоматизованого проектування, внесли свої корективи у проектний процес. Умова розробляти художній ескіз (рис. 1-2) і відповідну конструкцію

одягу (рис. 3-4), застосовувати нові технології і методи значно розширює спектр проектно-графічних складових, вимагає нового підходу до розуміння ролі і завдань, які вирішує проектна графіка, відповідно, формує нові вимоги до процесу професійної підготовки загалом, та методів викладання зокрема.

Рис.1 Ескіз-ідея

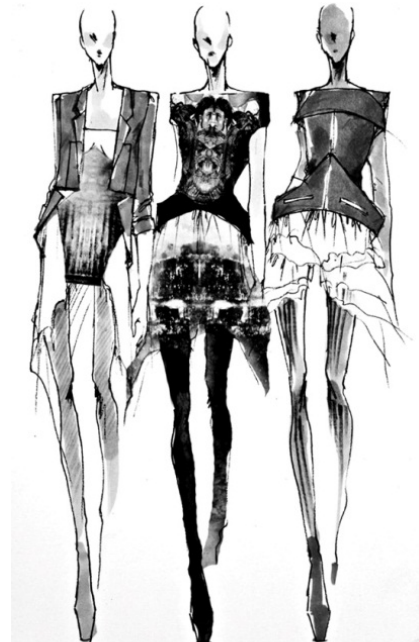

Рис.2 Фор-ескіз

Рис.3 Технічний ескіз

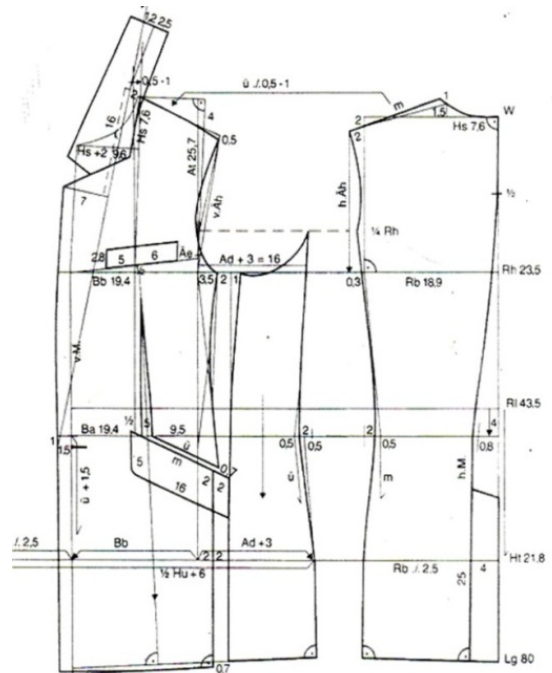

Рис.4 Технічне креслення

Загальновідомо що в проектуванні одягу існує два основних підходи – проектування принципово нового виробу і проектування за базовими моделями, етапи яких різняться за багатьма критеріями. Відмінними за ступенем застосування графічної складової є і методи – макетування, моделювання. Моделювання (художньо-образне, проектно-графічне, ретроспективне, конструктивне, перспективне, технічне і комп'ютерне), в свою чергу, передбачає використання широкого спектру графічних засобів з властивими їм виражальними, технічними, інструментальними характеристиками. Це основні умови, які впливають на варіативність графічного втілення проектного об'єкту, позначаються на послідовності, взаємо підпорядкованості, трансформації проектно-графічної складової та виборі проектно технології.

Іншим чинником, що впливає на процес формування художньо-образних, формально-естетичних, технічних якостей графічної складової є її функції. Саме функції, які безпосередньо пов'язані з етапами проектування, передбачають відповідність графічної форми змісту проектного завдання. Так пошук первинної форми, її варіантності, образно-емоційне стилістичне втілення творчого задуму, що є завданням початкових етапів проектування, демонструє значну ступінь деформації силуету та відсутність обмежень у виборі художніх засобів. Зображення піддається стилізації та інтерпретації, зміні (іноді суттєвій) пропорційних відношень і параметрів фігури носія костюма. У цьому випадку графічна складова є визначальною щодо основних художньо-графічних параметрів проектного задуму, мета реалізації якого значною мірою полягає в асоціативно-емоційному аспекті зображень. Якщо для ескіз-ідеї (рис.1) характерний пошук основних контурів образу проектного об'єкту, то фор-ескіз (рис. 2) – це вже поглиблене ескізне опрацювання ідеї об'єкта. В процесі роботи над фор-ескізом відбувається осмислення об'ємно-конструктивної структури, моделюється принцип декорування, створення образу. Тут, на перший план, виступають засоби художньої графіки, які використовують певну деформацію пропорційних відношень з метою досягнення більшої зображувальної виразності.

Функція графічної складової етапу конструювання і виготовлення технічної документації, тобто технічний ескіз (рис.3), в свою чергу, чітко регламентована анатомічними, антропологічними і пропорційними характеристиками фігури людини і виражається засобами технічної графіки, що суттєво впливає на пропорції зображення та відкидає стилізацію чи

інтерпретацію. А вже для передачі інформації, раціонального відображення геометричних і пластичних характеристик об'ємної форми на площині – лекал (рис.4), – використовують інструментарій технічного креслення, і застосовуються навички з стереометрії та нарисної геометрії. Графічні зображення чітко зберігають спів розмірність з типовими вимірами й пропорційними відношеннями людської тіло будови.

Існує значна кількість творчих методів проектування, які допомагають дизайнерові втілити свій задум у життя. Дуже важливим в процесі проектування одягу є правильний вибір того чи іншого методу, розуміння його можливостей та особливостей. Проте, у фаховій літературі не вистачає візуальних прикладів та більш ширшого аналізу вказаних процесів [5]. Тому доцільним є дослідження проектно-графічних складових і у відповідності до творчих методів проектування з метою якіснішого втілення творчого задуму.

Художньо-образне вирішення майбутнього результату дизайн-проекту, забезпечується засобами проектної графіки зі значно ширшими образно-технічними характеристиками і вимагає подальшого детального вивчення з метою вдосконалення професійних знань і вмінь фахівців в галузі дизайну одягу. Власне, з огляду на це, проблеми процесу перетворення (трансформації) проектно-графічної складової від одного етапу проектування до іншого, механізмів виникнення, доцільності та меж її застосування, становить науковий інтерес, потребує поглибленого аналізу й впровадження його результатів у навчальний процес. В цілому, можна говорити про наявність проблеми, що полягає в чіткому структуруванні процесу проектування як системи проектно-графічних складових з урахуванням виражальних, технічних, інструментальних характеристик, виявленні взаємозв'язку графічних трансформацій та проектних завдань. Розв'язання цієї проблеми дозволить:

- сформуванню комплексне бачення (художньо-образне та конструкторсько-технічне) процесу проектування одягу;
- виявити закономірні зв'язки перетворень художньо-графічної мови у відповідності до етапів проектного процесу, встановити принципову відмінність проектно-графічних складових;
- сформуванню художньо-образні, формально-естетичні та технічні вимоги до графічних зображень;
- досягти високого рівня проектних пропозицій;
- конкретизувати завдання оволодіння засобами проектної графіки у

процесі формування професійних знань і вмінь фахівців в галузі дизайну одягу.

Висновки. Показано, що дизайн одягу є своєрідним процесом проектування, який поділяється на окремі етапи з властивими їм проектними завданнями. Усі етапи обумовлені застосуванням проектно-графічної складової, орієнтованої на конкретне інформаційне наповнення щодо створюваного дизайн-об'єкту. Вимоги до них різняться на кожному окремому етапі, що визначає використання відмінних художніх і технічних засобів. Це дозволяє говорити про дизайн одягу як про процес послідовних перетворень художньо-графічної мови з притаманними йому особливостями стилізації, трансформації, модифікації, типізації тощо в процесі реалізації проектних завдань.

Перспективи подальших досліджень пов'язані, з остаточним формуванням системи проектно-графічних складових, систематизацією та типологією графічних зображень та документації, у відповідності до етапів процесу проектування.

Література

1. Бердник Т.О. Моделирование и художественное оформление одежды / Т.О. Бердник. – Ростов н/Д : Феникс, 2001. – 352 с. : ил.
2. Кісіль М.В. Концепції формоутворення костюму в західноєвропейському дизайні ХХ століття: витoki, розвиток, тенденції: дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.07 – дизайн / М.В. Кісіль; Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Х., 2010.
3. Козлова Т.В. Художественное проектирование костюма / Т.В. Козлова. – М. : Легкая и пищевая промышленность, 1982. – 103 с.3. Петушкова Г.
4. Петушкова Г.И. Проектирование костюма: учебник: для студентов высш. учеб. заведений / Г.И. Петушкова. – 3–е изд., стер. – М. : Академия, 2007. – 415 с.
5. Гурдіна В.В. Сучасні методи проектування в дизайні одягу та їх особливості. / В В.Гурдіна // Вісник ХДАДМ. – Харків : ХДАДМ, 2009. – Вип. 4. – С. 39-44.
6. Лагода О. Одяг в контексті сучасної візуальної культури / О.М. Лагода // Візуальність в умовах культурних трансформацій / М-ли Всеукр. наук.-практ. конференції. – Черкаси: Ю.А. Чабаненко, 2009. – С. 138-140
7. Чупріна Н.В. Специфіка дизайну костюму в умовах індустрії моди / Н.В. Чупріна // Вісник ХДАДМ. – Харків : ХДАДМ, 2011. – Вип.6. – С. 120-122.
8. Лазарева Л.М. Моделі художньої комунікації в сучасному інформаційному просторі [Текст] / Л.М. Лазарева // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – №2. – 2011. – С. 58–62.

Аннотація

Повшик С.Я. Особенности процесса преобразования художественно-графического языка в дизайне одежды. В статье проанализировано особенности проектных технологий и графические способы моделирования в современном дизайн-проектировании. Рассмотрены задания, решаемые на разных этапах проектирования художниками – модельерами и инженерами-конструкторами что обуславливает необходимость применения отличных графических приемов и методов согласно этапам дизайн-процесса. Обозначены основные функции проектно-графического языка как элемента профессиональной коммуникации. Установлена проблема, состоящая в проявлении закономерных связей, преобразований художественно-графического языка в процессе проектирования одежды, четком структурировании процесса проектирования как системы проектно-графических составляющих с учётом выразительных, технических, инструментальных характеристик. Приведены аргументы о важности решения обозначенной проблемы в образовательных процессах.

Ключевые слова: дизайн одежды, процесс проектирования одежды, проектная графика, проектно-графические составляющие.

Abstract

Povshik S.Ya. Peculiarities of the Rendering Process of the Artistic Graphic Language in Fashion Design. The article analyzes main peculiarities of project technologies and graphic modeling means in the modern process of design engineering. The tasks that are solved by fashion artists and design engineers on different stages of projecting are also highlighted. By this we state the necessity of the usage of differential graphic means according to the actual stages of the design process. Also we outline the key functions of the project and graphic language as an element of professional communication. The problem that lies in the patterns of art-graphic language transformations in the process of designing clothes and clear structuring of the project process as a system of project and graphic components is singled out. The reasons for the importance of the solution of the problem for educational purposes are stated.

Key words: fashion design, clothing project process, project graphics, project and graphic components.